09. ආයතනයක ගිණුම් වාර්තා අසම්පූර්ණ වන විට මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කරයි.

(9.1) අසම්පූර්ණ සටහන් පැහැදිලි කිරීම.

ව්‍යාපාර ආයතනයක ගිණුම් තැබීම සඳහා අනුගමනය කරන පිළිගත් ක්‍රමය වන්නේ ද්විත්ව සටහන් ක්‍රමයයි. එහිදී සෑම ගනුදෙනුවක්ම හර හා බැර වශයෙන් ගිණුම් දෙකක ඇතුළත් කෙරේ. නමුත් ද්විත්ව සටහන් ක්‍රමය සම්පූර්ණයෙන්ම අනුගමනය නොකර පවත්වාගෙන යනු ලබන ඕනෑම ගිණුම් සටහනක් අසම්පූර්ණ වාර්තා (Incomplete records) ලෙස හැඳින්වේ.

සුළු පරිමාණ ව්‍යාපාර ආයතන බොහෝ විට මෙම ක්‍රමය මත වාර්තා පවත්වා ගන්නා අතර මෙම ක්‍රමය තනි සටහන් (Single entry) ක්‍රමය ලෙසට හඳුන්වයි. ඇතැම් ව්‍යාපාර මුදල් පොත ද, ණය ගැතියන්ගේ වාර්තා සහ ණය හිමියන්ගේ වාර්තා පමණක් බොහෝ විට තබාගන්නා නමුත් දෛනිකව සිදුවන අනෙකුත් ගනුදෙනු සඳහා අසම්පූර්ණව තබාගන්නා අවස්ථා දක්නට ලැබේ. කෙසේ නමුත් අසම්පූර්ණ වාර්තා තබා ගැනීමට පහත හේතු බලපෑ හැකිය.

- ද්විත්ව සටහන් ක්‍රමය පිළිබඳ අවබෝධයක් නැතිවීම.
- ද්විත්ව සටහන් ක්‍රමයට ගිණුම් වාර්තා පවත්වා ගැනීම සුළු ව්‍යාපාරයන්ට ප්‍රායෝගික නොවීම.
- ඒ සඳහා අධික පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවීම.
- ගිණුම් වාර්තා මනා ලෙස පවත්වාගෙන යාමට මැලිකමක් දැක්වීම.

අසම්පූර්ණ වාර්තා පවත්වාගෙන යාමෙන් ව්‍යාපාරිකයෙකුට ඇතිවන අවාසි සිසුන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම.

(9.1) අසම්පූර්ණ වාර්තා ද්විත්ව සටහන් බවට පත් කරමින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිලෙ කිරීම.

අසම්පූර්ණ වාර්තා පවත්වාගෙන යනු ලබන ව්‍යාපාර ආයතනයක කිසියම් කාලච්ඡේදයක මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය (ලාභය/අලාභය) ගණනය කිරීමට පහත ක්‍රම අනුගමනය කළ හැකිය.

I. ව්‍යාපාරයේ ආරම්භක ප්‍රාග්ධනය, කාලච්ඡේදයේ අවසන් ප්‍රාග්ධනය සමඟ සැසඳීම.
II. පවත්නා දත්ත මත පදනම්ව අවසාන ගිණුම් සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු ලබාගනිමින් ඒවා ද්විත්ව සටහන් ක්‍රමයට වාර්තා කරමින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම.

ව්‍යාපාරයක ප්‍රාග්ධනය සැලකිල්ලට ගනිමින් පහත පරිදි මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය ගණනය කළ හැකිය. මෙහිදී අප මූලික ගිණුම් ශිල්ප ක්‍රම භාවිතයට ගත හැක.

ශුද්ධ ලාභය/ අලාභය = අවසන් දිනට ප්‍රාග්ධනය − ආරම්භක දිනට ප්‍රාග්ධනය

සහ

කාලච්ඡේදය අතර අමතර ප්‍රාග්ධනය යෙදවීමක් හෝ ආපසු ගැනීමක් සිදුව ඇති අවස්ථාවක

ශුද්ධ ලාභය / අලාභය = අවසන් දිනට ප්‍රාග්ධනය + ආරම්භක දිනට ප්‍රාග්ධනය + ගැනිලි − යෙදූ අමතර ප්‍රාග්ධනය

- නිශ්චිත දිනකට ව්‍යාපාර ආයතනයක ප්‍රාග්ධනය ගණනය කිරීමට තත්ව ප්‍රකාශයක් පහත පරිදි පිළියෙල කරගත හැක.

නිශ්චිත දිනට ව්‍යාපාරයේ ඇති ජංගම හා ජංගම නොවන වත්කම්වල වටිනාකම	xxxxx
නිශ්චිත දිනට ව්‍යාපාරයේ ඇති ජංගම හා ජංගම නොවන වගකීම්වල වටිනාකම	(xxxx)
නිශ්චිත දිනට ප්‍රාග්ධනය	xxxx

නිදසුන් 01

කසුන්ගේ ව්‍යාපාරයේ වත්කම් හා වගකීම් පිළිබඳ තොරතුරු ඔබට සපයයි.

	2019.01.01 දිනට (රු.)	2019.12.31 දිනට (රු.)
ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි	500 000	650 000
මෝටර් රථ	400 000	350 000
බඩු තොගය	80 000	60 000
ණය ගැතියෝ	100 000	120 000
සුළු මුදල් ශේෂය	50 000	80 000
ණය හිමියෝ	25 000	30 000
බැංකු අයිරාව	5 000	15 000

වර්ෂය තුළදී කසුන් විසින් රු. 12 000 ක් සිය පුද්ගලික වියදමට ලබාගෙන ඇති අතර ඔහු විසින් 2019.06.20 දින රු. 100 000 ක අමතර ප්‍රාග්ධනයක් ව්‍යාපාරයට යොදවා ඇත.

අවශ්‍ය වන්නේ 2019.12.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා කසුන්ගේ ව්‍යාපාරයේ ලාභය/අලාභය ගණනය කිරීම ?

විසඳුම : (සිසුන් සමග සාකච්ඡා කරමින් ක්‍රියාකාරකමේ නිරත වීම)

2019.01.01 දිනට සහ 2019.12.31 දිනට ප්‍රාග්ධනය ගණනය කිරීම.

	2019.01.01 දිනට	2019.12.31 දිනට
ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි	....	....
මෝටර් රථ	....	....
බඩු තොගය	....	....
ණයගැතියෝ	....	....
සුළු මුදල් ශේෂය	....	....
මුළු වත්කම්	....	....
අඩු කළා :-		
ණය හිමියෝ	(...)	(...)
බැංකු අයිරාව	(...)	(...)
ප්‍රාග්ධනය (ශුද්ධ වත්කම්)	....	....

කාලච්ඡේදයේ ලාභය / අලාභය	=	2019.12.31 දිනට ප්‍රාග්ධනය	−	2019.01.01 දිනට ප්‍රාග්ධනය	+	කාලච්ඡේදයේ ගැනිලි	−	අමතර ප්‍රාග්ධනය ....

- පවත්නා දත්ත මත පදකම්ව තොරතුරු ලබාගෙන ඒවා ද්විත්ව සටහන් බවට පත්කරමින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පහත පරිදි පිළියෙල කළ හැක. එහිදී සාමාන්‍යයෙන් අනුගමනය කළ හැකි පියවර කීපයක් පහත දැක්වේ.

I. ආරම්භක ප්‍රාග්ධනය ගණනය කිරීම.
මෙහිදී ගිණුම් වර්ෂය ආරම්භයේ ඇති ශුද්ධ වත්කම් තත්ත්ව ප්‍රකාශනයක් ආශ්‍රයෙන් සොයා ගත හැකිය.

II. විකුණුම් නිශ්චය කිරීම.
මෙහිදී මුළු විකුණුම් ගණනය සඳහා ණය ගැති පාලක ගිණුමක් මඟින් ණයට විකුණුම් ද මුදල් පාලන ගිණුම ආශ්‍රයෙන් අත්පිට විකුණුම් සොයා ගැනීම.

III. ගැනුම් නිශ්චය කිරීම.
මේ සඳහා සඳහා ද මුළු ගැනුම් ගණනය සඳහා ණය හිමි පාලන ගිණුමක් මඟින් ණයට ගැනුම් ද මුදල් පාලන ගිණුම ආශ්‍රයෙන් අත්පිට ගැනුම් ද සොයා ගැනීමට හැකිය.

IV. මුදල්/ බැංකු ශේෂය නිශ්චය කිරීම.
මේ සඳහා බැංකු ප්‍රකාශන, බැංකු පාස් පොත උපයෝගී කරගනිමින් මුදල් / බැංකු ශේෂ ගණනය කළ හැක.

V. කාලච්ඡේදයේ ආදායම් / වියදම් නිශ්චය කිරීම.
මේ සඳහා මුදල් පාලන ගිණුමෙන් හෙළිවන ආදායම් සහ වියදම් ද උපචිත වියදම්, කලින් ගෙවූ වියදම් මෙන්ම උපචිත ආදායම් සහ කලින් ලද ආදායම් ඇත්නම් ඒවා අදාල ගිණුම් තුළට ගැලපීමෙන් පසු එම ගිණුම් ශේෂ නිශ්චය කරගත හැක.

VI. ස්ථාවර වත්කම් ගිණුම්වල ශේෂ නිශ්චය කිරීම.
මෙහිදී පහත කරුණු කෙරේ අවධානය යොමු කරමින් එම ගිණුම්වලට අදාල ගැලපීම් කර ගත යුතුය.

(a) ගිණුම් කාලච්ඡේදය ආරම්භයේ තිබූ වත්කම් ගිණුම්වල ශේෂ
(b) මුදල් පාලන ගිණුමෙන් හෙළිවන වත්කම් මිලට ගැනුම් සහ විකුණුම් අගයන්
(c) ස්ථාවර වත්කම්වලට අදාල ක්ෂය වීම්

VII. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම.
ඉහත ගිණුම් වලින් සොයාගත් තොරතුරු ඇසුරින් මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කළ හැක.

නිදසුන් 02 ඃ-

ද්විත්ව සටහන් ක්‍රමයට වාර්තා පවත්වා නොගත් සයිමන් පෙරේරා මහතාගේ ව්‍යාපාරයට අදාල තොරතුරු පහත දැක්වේ.

1. ව්‍යාපාරයේ වත්කම් හා වගකීම් (රු. 000)

	2018.04.01	2019.03.31
ස්ථාවර වත්කම්	30 000	38 000
ඉතිරි තොග	12 000	16 000
ණය ගැතියෝ (වෙළෙඳ)	8 000	15 000
ණය හිමියෝ (වෙළෙඳ)	14 000	18 000
බැංකු ශේෂය	4 000	(3 000)

2. වර්ෂය තුළ ව්‍යාපාරය මිලට ගෙන ඇති ස්ථාවර වත්කම් වල අගය රු. 11000,000 කි.
3. ව්‍යාපාරයේ වාර්තා වලට අනුව දළ මෙහෙයුම් වියදම් රු. 16 500 000 පමණ ගෙවා ඇත.
4. වර්ෂය තුළ සයිමන් විසින් රු. 5 000 000 ක මුදලක් ප්‍රාග්ධනය ලෙස යොදා ඇති අතර ඔහුගේ ගැනිලි රු. 8 000 000 කි.
5. වර්ෂය තුළ ණය ගැතියන්ගෙන් රු. 97 900 000 ක් මුදලින් එකතු කරගෙන ඇත. ණය හිමියන්ට ඉන් රු. 70 400 000 ක් ගෙවා ඇත.
6. වර්ෂය තුළ ණය ගැතියන්ට දුන් වට්ටම් රු. 1 500 000 ක් ද ණය හිමි ලද වට්ටම් රු. 1 000 000 ක් ද බොල් ණය රු. 700 000 ක් සිදුව ඇත.
7. ව්‍යාපාරය සියලුම ගෙවීම් චෙක්පත් මඟින් සිදුකර ඇත.

ඉහත තොරතුරු ඇසුරින් ව්‍යාපාරයේ

I. 2019.03.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය
II. 2019.03.31 දිනට මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනය පිළියෙල කරන්න.

විසඳුම ඃ-

2018.04.01 දිනට ප්‍රාග්ධනය ගණනය කිරීම.

තත්ව ප්‍රකාශනය	රු. 000
ස්ථාවර වත්කම්	30 000
ඉතිරි තොගය	12 000
ණය ගැතියෝ	8 000
බැංකු ශේෂය	4 000
	54 000
අඩු කළා	
ණය හිමියෝ	(14 000)
2018.04.01 ට ප්‍රාග්ධනය	40 000

මුදල් පාලන ගිණුම

ඉ/ගෙ/ශේ	4000	ස්ථාවර වත්කම්	11000
ප්‍රාග්ධනය	5000	මෙහෙයුම් වියදම්	16500
ණයගැති	97900	ගැනිලි	8000
		ණයහිමි	70400
		වෙනත් වියදම්	4000
ප/ගෙ/ශේ	3000		
	109900		109900

ස්ථාවර වත්කම් ගිණුම

ඉ/ගෙ/ශේ	30000	ස්ථාවර වත්කම්	3000
මුදල්	11000		
		ප/ගෙ/ශේ	38000
	41000		41000

ණය ගැති පාලන ගිණුම

ඉ/ගෙ/ශේ	8000	මුදල්	97900
		දුන් වට්ටම්	1500
විකුණුම්	107100	බොල් ණය	700
		ප/ගෙ/ශේ	15000
	115100		115100

ණය හිමි පාලන ගිණුම

මුදල්	70400	ස්ථාවර වත්කම්	14 000
ලද වට්ටම්	1000		
		ගැනුම්	75400
ප/ගෙ/ශේ	18000		
	89400		89400

වෙනත් ආදායම් (රු. 000)

ලද වට්ටම් 1000

වියදම් (රු. 000)

දුන් වට්ටම්	1500	වත්කම් ක්ෂය	3000
වෙනත් වියදම්	4000	මෙහෙයුම් වියදම්	16500
බොල් ණය	700		

2019.03.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය

(රු. 000)

විකුණුම්		107100
අඩු :- විකුණුම් පිරිවැය		
2018.04.01 දිනට තොගය	12000	
එකතු කළා ගැනුම්	75400	
	87400	
අඩු කළා 2019.03.31 තොගය	(16000)	
		(71400)
දළ ලාභය		35 700
එකතු කළා වෙනත් ආදායම්		1000
ලද වට්ටම්		36700
අඩු කළා		
මෙහෙයුම් වියදම්	16500	
වෙනත් වියදම්	4000	
දුන් වට්ටම්	1500	
බොල් ණය	700	
ස්ථාවර වත්කම් ක්ෂය	3000	(25700)
ශුද්ධ ලාභය		11000

2019.03.31 දිනට මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනය

(රු. 000)

ජංගම නොවන වත්කම්		
ස්ථාවර වත්කම්		38000
ජංගම වත්කම්		
2019.03.31 තොගය	16000	
ණය ගැතියෝ	15000	
		31000
		69000
2018.04.01 ප්‍රාග්ධනය	40000	
එකතු කළා අමතර ප්‍රාග්ධනය	5000	
ශුද්ධ ලාභය	11000	
	56000	
අඩු කළා ගැනිලි	(8000)	48000
ජංගම නොවන වගකීම්		
ජංගම වගකීම්		
ණය හිමියෝ		18000
බැංකු අයිරාව		3000
		6900

නිදසුන් 03

අජිත්ගේ ව්‍යාපාරයේ පහත තොරතුරු ඔබට සපයා ඇත.

- වත්කම් හා වගකීම් ලේඛනය පහත දැක්වේ.

අයිතම	රු. 2018/04/01	රු. 2019/03/31
යන්ත්‍ර උපකරණ	120 000	180 000
ලී බඩු සවි කිරීම	80 000	60 000
තොගය	30 000	40 000
ණය ගැතියෝ	45 000	53 000
මුදල්	15 000	?
උපචිත මෙහෙයුම් වියදම්	3 000	4 000
ණය හිමියෝ	27 000	18 000

අමතර තොරතුරු

- වර්ෂය තුළ රු. 80 000 ක යන්ත්‍රයක් ලබාගත් අතර රු. 10 000 ක ලී බඩු උපකරණ වර්ෂය තුළ රු. 12 000 කට විකුණා ඇත.
- මුදලින් ගෙවූ මෙහෙයුම් වියදම් රු. 17 000 කි.
- වර්ෂය තුළ රු. 50 000 ක බැංකු ණයක් ලබාගෙන රු. 55 000 ක් ගෙවා, එම ණය වර්ෂය තුළ නිදහස් කර ඇත.
- අයිතිකරු විසින් රු. 6000 ක් ලබාගෙන ඇති අතර රු. 15 000 ක අමතර මුදලක් ව්‍යාපාරයට යොදවා ඇත.
- ගිණුම් කාලච්ඡේදය තුළ ගනුදෙනුකරුවනගෙන් රු. 240 000 ක් ලැබී ඇති අතර දුන් වට්ටම් රු. 4000 ක් දී ඇත. කාලච්ඡේදය තුළදී ණය හිමියන්ට මුදල් ගෙවීමේදී රු. 5000 ක වට්ටමක් ලැබුණි.
- පිරිවැයට $33\frac{1}{3}\%$ ක් ලාභ තබාගෙන භාණ්ඩ විකුණා ඇත.

අවශ්‍ය වන්නේ,

✓ 2019.03.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂයේ ලාභ හෝ අලාභ ප්‍රකාශනය සහ එදිනට මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනය

04. තරිඳුගේ ව්‍යාපාරයේ පහත තොරතුරු සැලකිල්ලට ගනිමින් දී ඇති ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු දෙන්න.

(i) 2018.03.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ආදායම් ප්‍රකාශනය
(ii) 2018.03.31 දිනට මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනය
(iii) 2017.04.01 දිනට ප්‍රාග්ධනය

වත්කම් හා වගකීම් පහත දැක්වේ.

අයිතම	රු. 2017/04/01	රු. 2018/03/31
පරිගණක	140 000	220 000
ලී බඩු	60 000	48 000
භාණ්ඩ තොග	35 000	42 000
ණය ගැතියෝ	38 000	46 000
මුදල් (බැංකු)	4 000	?
උපචිත වියදම්	5 000	7 500
ණය හිමියෝ	23 000	19 000
බැංකු ණය	-	100 000

අතිරේක තොරතුරු

1. වර්ෂය තුළ රු. 100 000 ක් වටිනා පරිගණකයක් මිලට ගෙන ඇත.
2. වර්ෂය තුළ රු. 8000 ක් වටිනා ලී බඩු රු. 10 000 කට විකුණා ඇත.
3. වර්ෂය තුළ මෙහෙයුම් වියදම් රු. 12 000 ක් මුදලින් ගෙවා ඇත.
4. වර්ෂය තුළ ණයගැතියන්ගෙන් රු. 257 000 ක් මුදල් ලැබී ඇත. ඔවුන්ට රු. 3000 ක් වට්ටමක් ලබා දී ඇත.
5. වර්ෂය තුළ ණය හිමියන්ට මුදල් ගෙවීමේදී රු. 8000 ක වට්ටමක් ලැබී ඇත.
6. බැංකු ණය ලබාගෙන ඇත්තේ 2016.12.31 දිනය ඒ සඳහා 12% ක වාර්ෂික පොලියක් අය කරයි.
7. තරිඳු විසින් මෙම වර්ෂයේ රු. 5000 ක භාණ්ඩ සහ මුදලින් රු. 10 000 ක් පුද්ගලික ආයෝජනයට ගෙන ඇත.
8. මෙම ව්‍යාපාරය පිරිවැයට $33\frac{1}{3}\%$ ක් ලාභ තබාගෙන භාණ්ඩ විකුණයි.